

Ganzen in Noord-Groningen in het winterseizoen 1971-1972

Door C. P. Sikkema

Dit verslag is een samenvatting van ganzenwaarnemingen in het noordelijke kustgebied van Groningen, inclusief het tot deze provincie behorende deel van de ingedijkte Lauwerszee. Eerder zijn verschenen rapporten over de jaren 1969-1970 en 1970-1971, de laatste in 'Het Vogeljaar' jrg. 20 (1972) pag. 22. Het Lauwerszeegebied was daarbij niet inbegrepen.

In het seizoen 1971-1972 werden vrijwel wekelijkse waarnemingen gedaan in het gebied van de Eemspolder en de Emmapolder (gem. Uithuizermeeden en Uithuizen) en de Lauwerspolder (gem. Uithuizen en Usquert) door de schrijver, en eveneens regelmatig in het gebied van de Noordpolder (gem. Usquert, Warffum, Baflo en Eenrum) en de Linthorst Homanpolder (gem. Eenrum) door A. J. Meeuwissen. Laatstgenoemde was ook in de gelegenheid waarnemingen te doen op het aangrenzende deel van de Waddenzee. Verder werd gebruik gemaakt van resultaten van maandelijkse tellingen op de internationale data door H. Bouwes (Noordpolder, Lauwerspolder), G. Jager (Linthorst Homanpolder) en de Vogelwerkgroep van de KNNV te Groningen (Westpolder en Lauwerszee, gem. Ulrum).

Het weer.

December verliep met zacht weer; januari daarentegen was kouder dan normaal, met twee korte periodes met strenge vorst van 17 tot 19 januari en van 29 januari tot en met 2 februari, waarbij echter weinig sneeuw viel. Verder was in februari de temperatuur gemiddeld iets boven normaal zonder vorst van betekenis.

Concentraties in bepaalde gebieden.

Pleisteren van meer dan 100 ganzen gedurende minstens enkele weken kwam alleen voor in de Eems- en Emmapolder (voornamelijk Rietgans) en in het Lauwerszeegebied met aansluitend de kwelder achter de Westpolder (Brandgans).

Uitvoeriger gegevens worden hieronder per soort vermeld.

Grauwe Gans.

Zoals gewoonlijk kwam de Grauwe Gans slechts incidenteel in de trektijd in kleine aantallen aan de grond: 1-9: ca. 18 ex. Noordpolder, kwelder; 4-9: 3 ex. Negenboerenpolder, kwelder (gem. Eenrum); 12-9: 20 ex. Westpolder; 12-12: 7 ex. Lauwerszee; 29-1: 1 ex. Emmapolder; 22-2 3 ex. Noordpolder, kwelder; 4-3 3 ex. Lauwerspolder, kwelder; 3, 8, 15, 23-4: 5, 4, 6 en 4 ex. Emmapolder.

Terugtrek naar het oosten werd waargenomen op 26-2: 24 ex. Emmapolder en op 3-3: 28 ex. Noordpolder, wad.

Opmerkelijk, hoewel buiten het kader van dit rapport vallend, is de waarneming op 19-5 van 22 Grauwe Ganzen nabij de stad Groningen, trekkend in richting W.Z.W. Hoogstwaarschijnlijk houdt deze trek verband met het ruien van Grauwe Ganzen in mei en juni in Gaasterland (Z.W. Friesland).

Kolganzen.

Evenals in de beide voorafgaande winters pleisterden Kolganzen in januari en februari regelmatig in kleine aantallen in de Eems- en Emmapolder, meestal samen met grotere aantallen Rietganzen (zie de tabel). Overigens was het verblijf van deze soort in ons gebied incidenteel: 20-11: 8 ex. (6 ad., 2 juv.) Lauwerspolder; 4-2: 70 ex. Noordpolder, kwelder; 13-2: 7 ex. Lauwerszee en 16 ex. Westpolder.

Grotere aantallen werden op de trek waargenomen. Vorsttrek werd gezien op 15-1: 45 ex. naar Z.W., Emmapolder en 120 ex. naar W.Z.W., stad Groningen.

Sterke terugtrek naar het oosten werd waargenomen in het gebied van de Noordpolder op 8-3. In de voorafgaande nacht werd reeds trek gehoord en in de ochtend bedroeg het totale aantal doortrekkers ca. 3200 ex., vaak in troepen van 200 à 300 stuks. Over de stad Groningen trokken op 14-3 2 groepen van 150 en 250 ex. naar O.N.O. en op dezelfde dag ruim 300 ex. in de omgeving van Spijk (gem. Bierum). Ook werden op 19-3 boven Rottum (gem. Kantens) 700 à 800 ex. gezien, trekkend naar O. in drie groepen (J. Tinbergen).

Rietganzen.

Evenals in de twee voorafgaande winters kwamen Rietganzen pleisteren in de Eems- en Emmapolder. Zoals de tabel aangeeft waren de aantallen het hoogst in februari (ruim 300 ex.), mogelijk onder invloed van de vorstinvall eind januari. Ook nu bevonden zich bij de Rietganzen meestal weer kleinere aantallen Kolganzen en incidenteel ook Brandganzen, Kleine Rietganzen en een Grauwe Gans. Er werd voornamelijk gefoeraard op wintergraan en plaatselijk op grasland. Vrijwel alle Rietganzen zijn op 27-2 of 28-2 vertrokken.

In het overige deel van het gebied werden incidenteel Rietganzen gezien: 16-1: 9 ex. Noordpolder; 29-1: 7 ex. Lauwerspolder; 4-2: ca. 32 ex. Noordpolder; 13-2: 1 ex. Westpolder.

Trekwaarnemingen van Rietganzen waren de volgende: 16-1: 34 ex. Noordpolder, wad N.O.—Z.W. en 17 ex. Linthorst Homanpolder O.—W.; 24-1: 25 ex. Linthorst Homanpolder N.—Z.; 12-2: 17 ex. Breede (gem. Warffum) N.—Z. Deze trekbewegingen hielden kennelijk eveneens verband met de in januari optredende vorstperioden.

Ganzen in de Eemspolder en Emmapolder. (gem. Uithuizen en Uithuizermeeden).

1972	Grauwe Gans	Kolganzen	Rietganzen	Kleine Rietganzen	Brandganzen
2-1	—	1	9	—	—
8-1	—	65	74	—	—
15-1	—	70	5	—	—
16-1	—	9	53	—	—
23-1	—	3	3	—	—
29-1	1	50	150	—	23
5-2	—	15	75	—	—
12-2	—	75	350	4	116
18-2	—	50	300	—	—
26-2	—	18	350	—	—
4-3	—	1	4	—	—
3 t/m 23-4	4-6	—	—	—	—

De Rietganzen behoorden in meerderheid tot het ras *Anser fabalis fabalis*, terwijl mengvormen tussen *A. f. fabalis* en *A. f. rossicus* eveneens voorkwamen. Een groep van 12 Rietganzen waargenomen te Kolhol (gem. 't Zandt) vertoonde hoofdzakelijk kenmerken van *A. f. rossicus*, maar leken toch niet geheel raszuiver te zijn.

Kleine Rietgans.

Deze soort wordt in Groningen slechts sporadisch waargenomen. In deze winter werden op 12-2 4 ex. en op 13-2 2 ex. gezien in de Emma-polder bij enkele honderden Rietganzen.

Brandgans.

Sinds na de afsluiting van de Lauwerszee in mei 1969 de permanent drooggevallede slikken begroeid zijn geraakt, aanvankelijk vooral met zeekraal, zijn deze de voornaamste verblijfplaats gaan vormen voor de in het Lauwerszeegebied overwinterende Brandganzen. Er werden dan ook grote aantallen waargenomen in de delen die tot de provincie Groningen behoren: 5000 ex. op 17-10; 14700 ex. op 14-11; 15000 ex. op 12-12; daarentegen geen op 16-1 (vorstinvall), slechts 7 op 13-2 en geen op 12-3. Op de buitendijkse kwelders achter de Westpolder werden op 17-10 en 14-11 geen Brandganzen waargenomen, echter op 12-12 960 ex. en op 13-2 6560 ex. Dit zou er op kunnen wijzen dat de Brandganzen na het afsterven van de zeekraal meer op de naburige kwelders zijn gaan foerageren. In het overige, meer oostelijk gelegen gebied werden slechts incidenteel Brandganzen gezien: 24-12: 200 ex. Noordpolder, wad (D. Jongman); 7-2: 120 ex. Linthorst Homanpolder, wad; 12-2: 116 ex. Emma-polder (bij Rietganzen); 21-2: 35 ex. Noordpolder, kwelder; 4-3: 700 ex. Lauwerspolder, kwelder; 2-4: 22 ex. Lauwerspolder, kwelder. De drie laatste waarnemingen wijzen reeds op trek in oostelijke richting. Verdere trekwaarnemingen zijn: 12-10: 14 ex. Noordpolder, wad, naar W.; 23-10: 100 ex. Lauwerspolder, wad, naar W.; 4-3: 120 ex. Noordpolder, kwelder, naar O.

Enige keren werden trekkende groepen Brandganzen gezien die bij tegenwind vlak boven het water van de Waddenzee vlogen. Dit zou ook boven land gunstig zijn, maar ganzen durven daarvan — in tegenstelling tot kleine vogels — weinig gebruik te maken.

Rotgans.

De meeste Rotganzen werden ook dit seizoen waargenomen op de kwelder van de Noordpolder: 4-3: 3 ex.; 29-3: 250 ex.; 30-3: 200 ex.; 4-4: 150 ex.; 5-4: 54 ex.; 25-5 10 ex. Overige waarnemingen zijn schaars: 13-2: 20 ex. Lauwerszee; 12-3: 20 ex. Linthorst Homanpolder, kwelder; 3-4: 6 ex. Lauwerspolder; 8-4: 4 ex. idem.

Zoals gewoonlijk verschenen de Rotganzen pas in het voorjaar aan de Groninger Waddenkust. Dit in tegenstelling met de eilanden, waar de Rotgans in het najaar en in het voorjaar een talrijke gast is. Dit verschil hangt hoogstwaarschijnlijk samen met het voedsel waarop deze soort gespecialiseerd is. Een ander onderzoek hiernaar zou gewenst zijn.

Canadese Gans.

In het Lauwerszeegebied werden enkele keren Canadese Ganzen gezien, n.l. op 17-10: 9 ex. en op 14-11: 16 ex. Verder bereikten ons meldingen van Canadese Ganzen in de Westpolder, n.l. 3 ex. op 26-2-1972 en op 5-6-1972. De laatste waarneming zou wijzen op overzomerende ex.

● Dr. C. P. Sikkema, Plantsoenstraat 24, Groningen.